

Dr. Kozma Gábor¹

A Magyarország nyugati és keleti határán fekvő önkormányzatok gazdálkodása közötti különbségek

A rendszerváltás következtében végbement területi változások egyik legfontosabb veszteségének Magyarországon általában a határmenti térséget tekintik, amely perifériális fekvésének köszönhetően csak korlátozott mértékben tudott bekapcsolódni az új folyamatokba (ez igaz a helyi önkormányzatok helyzetére – lásd KOZMA G. 2002, valamint a lakosság jövedelmi viszonyaira – lásd PÉNZES J. 2006). Az állítással kapcsolatban ugyanakkor két kérdés merülhet fel: egyrészt igaz-e minden határszakaszra, másrészt milyen különbségek figyelhetők meg a különböző határszakaszok között.

A tanulmány célja a határmenti térség jövője szempontjából fontos szerepet betöltő helyi önkormányzatok gazdálkodásának vizsgálata Hajdú-Bihar, Szabolcs-Szatmár-Bereg, Vas és Győr-Moson-Sopron megyékben. A vizsgálatok sorsán elsősorban azon bevételi és kiadási tételek elemzésére került sor, amelyek befolyásolják, milyen mértékben tudják biztosítani a helyi önkormányzatok a különböző fejlesztésekhez szükséges saját erőt. A tanulmány két kérdésre keresi a választ:

- milyen pozíciót foglalnak el a gazdálkodás szempontjából a határmenti önkormányzatok a nem határmenti önkormányzatokhoz viszonyítva;
- milyen különbségek figyelhetők meg a négy megye határmenti térségeiben fekvő önkormányzatok gazdálkodása között?

A vizsgálat során az MTA RKK által az 1980-as évek II. felében kijelölt határmenti településeket vettem figyelembe (ERDŐSI F. 1988), és ennek szellemében Hajdú-Bihar megye esetében 30, Szabolcs-Szatmár-Bereg megye esetében 89, Vas megye esetében 95, míg Győr-Moson-Sopron megye esetében 98 önkormányzat adatait elemeztem, és költségvetésükből az alábbi adatokat vettem figyelembe:

- helyi adókból származó bevétel,
- kamatbevétel,
- a személyi jövedelemadó helyben maradó része,
- gépjárműadó,
- önhibáján kívül hátrányos helyzetbe került önkormányzatok kiegészítő támogatása (ÖNHÍKI),
- társadalom- és szociálpolitikai juttatások.

Az első négy kategória igen fontos szerepet játszik a fejlesztésekhez szükséges saját erőforrások biztosításában. Az ötödik arra utal, milyen mértékben merülnek fel problémák a költségvetés egyenlegének megteremtése során, mennyire tudja az önkormányzat külön támogatás nélkül fedezni a kiadásait, míg a társadalom- és szociálpolitikai juttatások azt tükrözik, milyen mértékben terhelik meg az önkormányzatok költségvetését a különböző segélyek.

Az elemzés során – a jobb összehasonlíthatóság érdekében – relatív (Ft/fő) adatokat használtam, az egyes évek értékeit pedig a fogyasztói árindexet felhasználva egységes bázisra (1993-as év) számoltam át.

A négy megye határmenti térségeiben fekvő önkormányzatok költségvetési adatait a nem határmenti térségben fekvő önkormányzatok értékeihez viszonyítva (*1. táblázat*) jelentős különbség figyelhető meg a megyék között. Hajdú-Bihar megyében a határmenti önkormányzatok értékei minden bevételi kategóriában rosszabbak, mint a többi önkormányzat

¹ Dr. Kozma Gábor *Debreceni Egyetem, Társadalomföldrajzi és Területfejlesztési Tanszék, Debrecen*
Email: gkozma@delfin.klte.hu

értékei. Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében már egy esetben (kamatbevételek) fordított a helyzet, Vas megyében többé-kevésbé kiegyenlített, míg Győr-Moson-Sopron megyében csak egy esetben (ÖNHIKI) rosszabbak a határmenti önkormányzatok értékei a nem határmenti önkormányzatok értékeinél. A korábbi vizsgálatok (KOZMA G. 2008) ugyanakkor felhívták a figyelmet a településnagyság fontosságára, ami azt jelenti, hogy egyrészt a nagyobb települések a legtöbb esetben jobb értékei torzítathatják részben a határmenti önkormányzatok, részben nem határmenti önkormányzatok értékeit, másrészt vizsgálni kell, mennyire magyarázzák a határmenti térség bizonyos esetekben rosszabb adatait az itteni települések általában alacsonyabb lakosságzáma.

1. táblázat. A határmenti és nem határmenti önkormányzatok esetében bizonyos bevételi kategóriákban az egy főre jutó összegek éves átlaga 1993 és 2005 között Hajdú-Bihar, Szabolcs-Szatmár-Bereg, Győr-Moson-Sopron és Vas megyékben (Ft/fő) (Forrás: TEIR)

		A	B	C	D	E	F
HBm	határmente	820,5	162,5	938,6	258,7	3445,0	6595,6
	nem határmente	2072,2	274,5	1399,3	339,5	1012,7	4889,4
SzSzBm	határmente	629,9	344,3	907,4	223,1	3847,6	8596,7
	nem határmente	781,9	246,4	1085,2	358,4	1621,7	6416,5
GYMSm	határmente	2631,7	548,0	3741,7	533,7	419,7	1747
	nem határmente	1138,8	494,1	3604,7	454,0	239,7	2372,5
Vm	határmente	1713,9	624,1	1909,3	429,9	554,9	2624,5
	nem határmente	1671,4	661,9	1846,3	398,9	361,7	2619,5

HBm – Hajdú-Bihar megye, SzSzBm – Szabolcs-Szatmár-Bereg megye, GyMSm – Győr-Moson-Sopron megye, Vm – Vas megye

A – helyi adók, B – kamatbevétel, C – személyi jövedelemadó helyben maradó része, D – gépjárműadó, E – ÖNHIKI, F – társadalom és szociálpolitikai juttatások

Hajdú-Bihar megye (2. táblázat) esetében jól kitűnik, hogy a határmenti térségek önkormányzatai – két kivételtől eltekintve: 500–999 fő közötti települések esetében a helyi adók és a gépjárműadó – rosszabb értékkel rendelkeznek, mint a nem határmenti önkormányzatok, ami arra utal, hogy a kedvezőtlen adatokat nem lehet az alacsonyabb lakosságszámmal indokolni.

2. táblázat. A Hajdú-Bihar megyei határmenti és nem határmenti önkormányzatok esetében bizonyos bevételi kategóriákban az egy főre jutó összegek éves átlaga 1993 és 2005 között a különböző nagyságú településeken (kövér betűkkel a határmenti önkormányzatok kedvezőbb helyzete, Ft/fő) (Forrás: TEIR)

		A	B	C	D	E	F
0–499	Hm	173,0	152,7	804,3	111,1	8467,5	10 980,6
	Nhm	2402,6	443,6	920,3	141,8	1435,2	6644,1
500–999	Hm	1207,7	187,3	958,6	254,9	5608,5	6899,1
	Nhm	976,0	238,1	1450,9	229,6	1919,2	4210,8
1000–1999	Hm	420,8	160,2	696,1	205,8	2536,4	6232,9
	Nhm	1626,3	283,4	1200,7	312,5	2134,0	5164,0
2000–4999	Hm	771,1	150,0	1189,3	354,9	993,7	5872,7
	Nhm	1808,5	201,3	1252,9	369,7	709,8	4907,5
5000–9999	Hm	1259,5	118,4	1187,6	336,4	473,1	5194,5
	Nhm	2662,4	294,6	1481,7	363,8	340,9	4870,0

Hm – határmenti térség, Nhm – nem határmenti térség, A – helyi adók, B – kamatbevétel, C – személyi jövedelemadó helyben maradó része, D – gépjárműadó, E – ÖNHIKI, F – társadalom- és szociálpolitikai juttatások

A Hajdú-Bihar megyeinél kicsit árnyaltabb a helyzet Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében (3. táblázat), ahol a lehetséges 30 esetből 13 esetben a határmenti térség települései rendelkeznek jobb adatokkal. A táblázat adatai szerint a bevételi kategóriák szempontjából ez elsősorban a helyi adókra, a kamatbevételekre igaz, míg a településnagyság vonatkozásában a 2000–4999 fős kategóriára. Az előbbi elsősorban arra vezethető vissza, hogy a határmenti kereskedelemhez kapcsolódó vállalkozók jelentős mennyiségű helyi adót (főleg iparüzési adót fizetnek a helyi önkormányzatoknak), akik ezen pénz egy részét a pénzügyintézetekben is el tudják helyezni. A 2000–4999 fős kategória kedvező helyzete, elsősorban Záhony és Tuzsér, mint két fejlett gazdasággal rendelkező város az átlagosnál lényegesen jobb értékeivel magyarázható. A táblázat adatai ugyanakkor azt is jól tükrözik, hogy a társadalom- és szociálpolitikai juttatások esetében a határmenti települések minden településkategória esetében rosszabb értékekkel rendelkeznek, mint a nem határmenti települések, vagyis a helyi önkormányzatok kedvezőbb gazdálkodási adatai a lakosság segélyekre való rászorultságát nem befolyásolják lényeges mértékben.

3. táblázat. A Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei határmenti és nem határmenti önkormányzatok esetében bizonyos bevételi kategóriákban az egy főre jutó összegek éves átlaga 1993 és 2005 között a különböző nagyságú településeken (kövér betűkkel a határmenti önkormányzatok kedvezőbb helyzete, Ft/fő) (Forrás: TEIR)

		A	B	C	D	E	F
0–499	Hm	340,7	445,3	665,0	177,2	4702,4	9345,9
	Nhm	157,1	414,5	841,0	605,4	2029,1	7832,5
500–999	Hm	523,8	327,3	874,1	216,3	4938,4	9103,3
	Nhm	310,2	276,2	930,5	440,8	2886,5	6624,3
1000–1999	Hm	460,9	240,2	1052,7	238,4	1931,7	7550,2
	Nhm	436,8	181,1	938,4	256,3	1715,4	6624,5
2000–4999	Hm	1658,5	329,8	1307,6	318,3	992,1	6767,0
	Nhm	759,9	243,9	1083,9	298,4	1082,0	6358,6
5000–9999	Hm	1548,3	323,8	1128,0	254,2	1860,5	7488,3
	Nhm	1574,4	183,6	1548,7	400,0	756,0	4950,6

Hm – határmenti térség, Nhm – nem határmenti térség, egyébként lásd a 2. táblázat

A határmenti önkormányzatok a saját népességekategóriájukhoz viszonyítva a legjobb gazdasági helyzetben Győr-Moson-Sopron megyében vannak (4. táblázat): a lehetséges 24 eset (az 5000–9999 és a 10 000–19 999 kategóriákba csak határmenti települések találhatóak: Győrújbarát és Jánossomorja, illetve Kapuvár és Csorna) közül 15-ben a térség önkormányzatainak az adatai jobbak. A bevételi kategóriák vonatkozásában ez főleg a helyi adókra, a kamatbevételekre és a társadalom- és szociálpolitikai juttatásokra jellemző, míg a településnagyság szempontjából főleg az 500–999 fő közötti településekre.

Vas megye (5. táblázat) helyzete az első látásra a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyeihez hasonlít: a 30 lehetséges esetből 15-ben jobb a határmenti önkormányzatok helyzete (az 5000–9999 fős kategóriába megyében csak egy település, a határ mellett fekvő Szentgotthárd tartozik), a részletes vizsgálat azonban több különbséget is feltár. Egyrészt a bevételi kategóriák közül a határmenti önkormányzatok jobb helyzete főleg a társadalom- és szociálpolitikai juttatások esetében áll fenn, míg Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében ennél a bevételi kategóriánál egyértelmű volt a nem határmenti önkormányzatok jobb helyzete. Másrészt a településnagyság szerint elemzés esetén Vas megyében a határmenti önkormányzatok a legjobb helyzetben az. 1000–1999 fős kategóriában, a legrosszabban pedig

a 2000–4999 fős kategóriában vannak, az utóbbi Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében ugyanakkor pont a legjobb csoportot jelentette.

4. táblázat. A Győr-Moson-Sopron megyei határmenti és nem határmenti önkormányzatok esetében bizonyos bevételi kategóriákban az egy főre jutó összegek éves átlaga 1993 és 2005 között a különböző nagyságú településeken (kövér betűkkel a határmenti önkormányzatok kedvezőbb helyzete, Ft/fő) (Forrás: TEIR)

		A	B	C	D	E	F
0–499	Hm	873,9	656,0	2833,1	586,8	501,2	2369,3
	Nhm	987,0	829,9	3617,4	427,6	84,5	2950,2
500–999	Hm	1367,6	601,5	3680,5	518,3	818,5	1527,3
	Nhm	878,6	349,1	3277,4	400,0	427,2	1960,4
1000–1999	Hm	3859,9	480,4	3816,2	503,9	296,0	1525,4
	Nhm	1423,7	232,1	4021,6	546,1	274,7	2139,2
2000–4999	Hm	2291,8	405,1	4171,2	480,2	167,3	1571,7
	Nhm	1896,0	286,9	3629,3	512,7	148,7	2027,7

Hm – határmenti térség, Nhm – nem határmenti térség, egyébként lásd a 2. táblázat

5. táblázat. A Vas megyei határmenti és nem határmenti önkormányzatok esetében bizonyos bevételi kategóriákban az egy főre jutó összegek éves átlaga 1993 és 2005 között a különböző nagyságú településeken (kövér betűkkel a határmenti önkormányzatok kedvezőbb helyzete, Ft/fő) (Forrás: TEIR)

		A	B	C	D	E	F
0–499	Hm	1250,7	729,5	1726,9	396,7	665,0	2857,2
	Nhm	1132,7	803,2	1712,8	377,3	298,8	2877,2
500–999	Hm	814,5	324,4	1924,2	533,3	308,2	2398,4
	Nhm	1107,4	433,9	1792,3	385,8	435,7	2327,4
1000–1999	Hm	2085,0	399,3	2258,4	409,6	164,9	2036,8
	Nhm	1494,6	351,8	2463,6	411,6	310,8	2022,5
2000–4999	Hm	1517,7	222,4	2393,7	576,0	724,5	2019,8
	Nhm	11172,3	940,4	2940,5	759,2	683,5	2939,2
10 000–19 999	Hm	6011,2	1000,1	3169,9	460,6	1436,8	1900,0
	Nhm	8482,8	881,6	3170,1	630,4	742,4	2034,1

Hm – határmenti térség, Nhm – nem határmenti térség, egyébként lásd a 2. táblázat

A négy megye adatait összehasonlítva (6. táblázat) megállapítható, hogy a bevételi kategóriák döntő részénél (az egyedüli kivételt a kamatbevételek jelentik) a legjobb helyzetben a Győr-Moson-Sopron megyei határmenti önkormányzatok vannak, őket követik a Vas megyei önkormányzatok, a Hajdú-Bihar megyei önkormányzatok, míg a legrosszabb adatokkal a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei önkormányzatok rendelkeznek.

Az egyes bevételi kategóriákat a településnagyság szerint vizsgálva (7. táblázat) igen éles szakadék figyelhető meg a Nyugat- és a Kelet-magyarországi határszakasz között: mindössze két olyan eset létezik (kamatbevételek: 500–999 fő, 2000–4999 fő), amikor valamelyik kelet-magyarországi megye (adott esetben Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) határmenti önkormányzatai jobb értékkel rendelkeznek, mint valamelyik Nyugat-magyarországi megye (adott esetben Vas megye) önkormányzatai. Ebből kifolyólag a sorrend-változás elsősorban a Kelet- illetve a Nyugat-magyarországi megyék csoportján belül jelentkezik.

6. táblázat. Hajdú-Bihar, Szabolcs-Szatmár-Bereg, Győr-Moson-Sopron és Vas megyékben bizonyos bevételi kategóriákban az egy főre jutó összegek éves átlaga 1993 és 2005 között a határmenti önkormányzatok esetében (Ft/fő) (Forrás: TEIR)

	Hajdú-Bihar megye	Szabolcs-Szatmár-Bereg megye	Vas megye	Győr-Moson-Sopron megye
Helyi adók	820,5	629,9	1713,9	2631,7
Kamatbevétel	162,5	344,3	624,1	548,0
Személyi jövedelemadó helyben maradó része	938,6	907,4	1909,3	3741,7
Gépjárműadó	258,7	223,1	429,9	533,7
ÖNHKI	3445,0	3847,6	554,9	419,7
Társadalom- és szociálpolitikai juttatások	6595,6	8596,7	2624,5	1747

7. táblázat. A vizsgált megyék határmenti önkormányzatok esetében bizonyos bevételi kategóriákban az egy főre jutó összegek éves átlaga 1993 és 2005 között a különböző nagyságú településeken (kövér betűkkel az átlagostól – lásd 6. táblázat – eltérő helyzet, Ft/fő) (Forrás: TEIR)

		A	B	C	D	E	F
0–499	HBm	173,0	152,7	804,3	111,1	8467,5	10 980,6
	SzSzBm	340,7	445,3	665,0	177,2	4702,4	9345,9
	GyMSm	873,9	656,0	2833,1	586,8	501,2	2369,3
	Vm	1250,7	729,5	1726,9	396,7	665,0	2857,2
500–999	HBm	1207,7	187,3	958,6	254,9	5608,5	6899,1
	SzSzBm	523,8	327,3	874,1	216,3	4938,4	9103,3
	GyMSm	1367,6	601,5	3680,5	518,3	818,5	1527,3
	Vm	814,5	324,4	1924,2	533,3	308,2	2398,4
1000–1999	HBm	420,8	160,2	696,1	205,8	2536,4	6232,9
	SzSzBm	460,9	240,2	1052,7	238,4	1931,7	7550,2
	GyMSm	3859,9	480,4	3816,2	503,9	296,0	1525,4
	Vm	2085,0	399,3	2258,4	409,6	164,9	2036,8
2000–4999	HBm	771,1	150,0	1189,3	354,9	993,7	5872,7
	SzSzBm	1658,5	329,8	1307,6	318,3	992,1	6767,0
	GyMSm	2291,8	405,1	4171,2	480,2	167,3	1571,7
	Vm	1517,7	222,4	2393,7	576,0	724,5	2019,8
5000–9999	HBm	1259,5	118,4	1187,6	336,4	473,1	5194,5
	SzSzBm	1548,3	323,8	1128,0	254,2	1860,5	7488,3
	GyMSm	5176,8	348,1	4469,1	832,8	0,0	1381,5
	Vm	25 605,3	1619,3	2910,9	437,2	0,6	2106,2
10 000–19 999	GyMSm	4883,9	546,0	4884,6	560,6	642,6	1964,0
	Vm	6011,2	1000,1	3169,9	460,6	1436,8	1900,0

HBm – Hajdú-Bihar megye, SzSzBm – Szabolcs-Szatmár-Bereg megye, GyMSm – Győr-Moson-Sopron megye, Vm – Vas megye, egyébként lásd a 3. táblázat

Hajdú-Bihar és Szabolcs-Szatmár-Bereg viszonylatában az az érdekes helyzet figyelhető meg, hogy a 6. táblázatban mutatkozó Hajdú-Bihar megyei kedvezőbb értékek ellenére a lehetséges 25 esetből (nem vettem figyelembe kamatbevételeket, ahol Szabolcs-Szatmár-Bereg megye átlagban jobb értékekkel rendelkezik, és ez igaz minden településkategória esetében is) 13-ban Szabolcs-Szatmár-Bereg megye értékei a jobbak, ami arra utal, hogy a maradék 12 esetben igen jelentős az előbbi megye fölénye. Az átlagostól (lásd 6. táblázat) eltérő helyzet (Szabolcs-Szatmár-Bereg megye jobb helyzete) a bevételi kategóriák

vonatkozásában elsősorban a helyi adók és az ÖNHKI, míg a településnagyság vonatkozásában elsősorban a 0–499 (ez elsősorban Győröcskének, valamint az idegenforgalomban fontos szerepet betöltő Tivadarnak és Tákosnak köszönhető) és az 1000–1999 fős településnagyságnál (ennek háttérében főleg Komoró, Jánkmajtis és Tiszaszentmárton kedvező értékei állnak) figyelhető meg.

Az előbbinél lényegesen konzekvensebb a sorrend Győr-Moson-Sopron és Vas megye viszonylatában: a 6. táblázat átlagos értékeinél tapasztalható sorrendtől a lehetséges 35 eset közül csak 11-ben fordul elő eltérés. Az eltérések – szemben a Kelet-magyarországi megyék esetében tapasztaltakkal – nem mutatnak nagyobb koncentrációt, az egyedüli kivételt a helyi adók jelentik, amelyeknél három településkategória esetében is a Vas megyei érték magasabb (0–499 fő: Vaskeresztes, Nagyrákos, Kercaszomor, 5000–9999 fő: Szentgotthárd, 10 000–19 999 fő: Kőszeg és Kőrmend hatása).

A bevezetőben feltett kérdésekre választ adva a négy megyében található határmenti önkormányzatok gazdálkodásával kapcsolatban az alábbi fontosabb megállapítások tehetők:

- A határmenti önkormányzatok a megyék nem határmenti önkormányzataihoz képest a gazdálkodás területén a Győr-Moson-Sopron megyében egyértelműen jobb helyzetben vannak, Vas megyében kiegyenlített a helyzet, Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében átlagosan a nem határmenti önkormányzatok helyzete a jobb, ugyanakkor bizonyos esetekben a határmenti önkormányzatok pozíciói előnyösebbek, míg Hajdú-Bihar megyében egyértelmű a nem határmenti önkormányzatok előnyösebb helyzete.
- A négy megye határmenti térségeit összehasonlítva egyértelműen kitűnik a Nyugat-magyarországi térség kedvezőbb helyzete. A két határszakaszon belüli viszonyokat elemezve megállapítható, hogy Kelet-magyarországon (Hajdú-Bihar megye kis fölényével) inkább kiegyenlített a helyzet, míg Nyugat-magyarországon egyértelmű Győr-Moson-Sopron megye előnyösebb pozíciója.

Irodalom

- ERDŐSI F. (1988) A határmenti térségek kutatásáról – In: Erdősi F. – Tóth J. szerk.: A sajátos helyzetű térségek terület- és településfejlesztési problémái, Pécs-Budapest, pp. 18-31.
- KOZMA, G. (2002) The Difficulties of the Self-government Economic Management Systems in the Border Regions of Hajdú-Bihar and Szabolcs-Szatmár-Bereg counties – In: Süli-Zakar, I. ed.: Borders and Cross-Border Co-operation in the Central European Transformation Countries, Debrecen, pp. 225-231.
- KOZMA G. (2008) A határmenti önkormányzatok gazdálkodásának jellemzői Magyarország keleti és nyugati határain. In: Szabó J. – Demeter G. szerk.: Geographia generalis et specialis – Tanulmányok a Kádár László születésének 100. évfordulóján rendezett tudományos konferenciára, Debrecen, pp. 321-327.
- PÉNZES, J. (2006) Relations between personal incomes and distances from the state borders in the North Great Plain Region – In: Horga, I – Süli-Zakar, I. Eds.: Regional Development in the Romanian-Hungarian Cross-Border Space – From National to European Perspective, Debrecen, pp. 337-344.